aPGW

MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

aPGW

Druga aktualizacja Planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy

Fundusze Europejskie Infrastruktura i Środowisko

Rzeczpospolita Polska

Unia Europejska Fundusz Spójności

Witamy

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie jest odpowiedzialne za opracowanie projektów najważniejszych dokumentów planistycznych dotyczących gospodarowania wodami oraz zapobiegania skutkom powodzi i suszy.

Gospodarowanie wodami to ochrona zasobów wodnych i działania naprawcze, które pozwalają ograniczyć negatywny wpływ działalności człowieka na wody powierzchniowe i podziemne, na wszystkich obszarach dorzeczy w Polsce, umożliwiając sukcesywną poprawę ich stanu.

Różnorodność związana z użytkowaniem terenu w naszym kraju wpływa na liczbę działań naprawczych, przewidzianych dla wszystkich jednolitych części wód, ujętych w drugiej aktualizacji Planów gospodarowania wodami (IIaPGW).

Przemysław Daca,
Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Tematy

03 **Zrównoważone gospodarowanie wodami**
- co oznacza?

04 **Dobry stan wód**
- czym jest?

08 **Plany gospodarowania wodami**
- jakie korzyści przynoszą dla społeczeństwa i środowiska?

09 **Obszary dorzeczy w planach gospodarowania wodami**
- ile ich jest i jakie działania podejmujemy na ich terenie, aby poprawić stan wód?

11 **Działajmy na rzecz wód**
- do czego zobowiązują nas plany gospodarowania wodami?

15 **Plany gospodarowania wodami**
- jak się mają do innych planów?

03

Zrównoważone gospodarowanie wodami

- co oznacza?

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGWWP) jest głównym podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę wodną kraju. Zarządzanie środowiskiem wodnym to kluczowe, obok ochrony przed powodzią i suszą, zadanie Wód Polskich, które są administratorem niemal wszystkich wód powierzchniowych śródlądowych i odpowiadają za ich stan ilościowy i jakościowy.

Celem zrównoważonej gospodarki wodnej jest odpowiedzialne korzystanie z zasobów wodnych i ich ochrona. Wszystkie te działania mają umożliwić osiągnięcie dobrego stanu wód.

Dobry stan wód

- czym jest?

Ramowa Dyrektywa Wodna wprowadziła podział wód na obszary dorzeczy, regiony wodne, zlewnie i najmniejsze jednostki – jednolite części wód, których stan jest badany i oceniany jako dobry albo zły. Naszym celem jest osiągniecie dobrego stanu wód we wszystkich ich częściach. Jednolite części wód dzielą się na powierzchniowe: rzeczne (RW), zbiornikowe (RWr), jeziorne (LW), przejściowe (TW), przybrzeżne (CW), w tym sztuczne (SCW) i silnie zmienione (SZCW) oraz podziemne (JCWPd).

Jednolite części wód wyznacza się w oparciu o kryteria hydrologiczne i hydrogeologiczne. Wykaz jcw podlega przeglądowi i w razie potrzeby aktualizacji.

Jednolita część wód powierzchniowych (jcwp)
oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

Jednolita część wód podziemnych (jcwpd)
oznacza określoną objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

Sztuczna część wód (scw)
oznacza część wód powierzchniowych powstałą na skutek działalności człowieka.

Silnie zmieniona część wód (szcw)
oznacza część wód powierzchniowych, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony na skutek fizycznego oddziaływania człowieka.

Dobry stan wód
jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Klasyfikuje się go poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości, przy czym klasa pierwsza oznacza bardzo dobry stan ekologiczny, klasa druga – dobry stan ekologiczny, zaś klasy trzecia, czwarta i piąta odpowiednio – stan ekologiczny umiarkowany, słaby i zły.

Dobry stan wód powierzchniowych
stan jcwp charakteryzujący się dobrym stanem chemicznym wód powierzchniowych oraz co najmniej dobrym stanem ekologicznym lub co najmniej dobrym potencjałem ekologicznym (art. 16 pkt 12 ustawy Prawo wodne).

Dobry stan wód podziemnych
to taki stan jednolitych części wód podziemnych, w którym stan ilościowy wód podziemnych oraz stan chemiczny tych wód są określone co najmniej jako dobre.

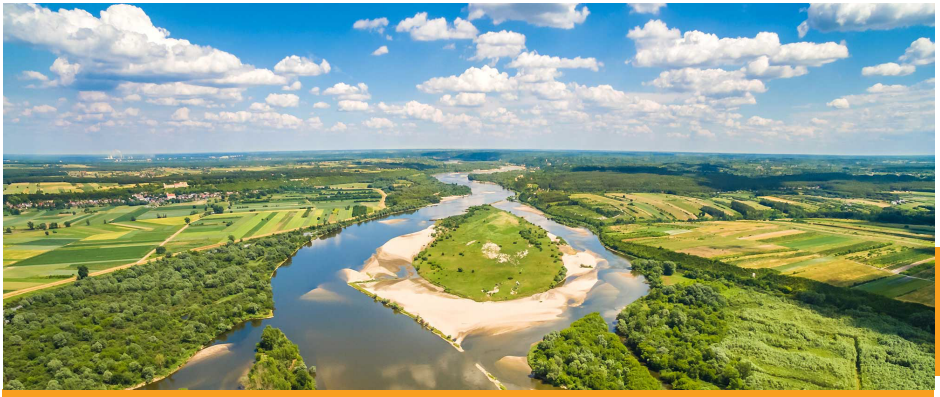
Spełnienie celów środowiskowych
osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych, w tym dobrego stanu ilościowego wód podziemnych lub dobrego stanu chemicznego wód podziemnych, dobrego stanu wód powierzchniowych, w tym co najmniej dobrego stanu ekologicznego.

Podczas prac nad planami IIaPGW wydzielono:

Obszar dorzecza	Jednolita część wód powierzchniowych (jcwp)	Jednolita część wód podziemnych (jcwpd)
WISŁA	2251 jcpw	94 jcwpd
ODRA	1722 jcwp	66 jcwpd
NIEMEN	24 jcwp rzeczne, 36 jcwp jeziorne	2 jcwpd
PREGOŁA	**82** jcwp rzeczne, **105** jcwp jeziorn**ych**	2 jcwpd
ŁABA	8 jcwp rzecznych	5 jcwpd
DUNAJ	5 jcwp rzecznych	2 jcwpd
ŚWIEŻA	3 jcwp rzeczne, 1 jcwp jeziorna	1 jcwpd
DNIESTR	2 jcwp rzeczne	1 jcwpd
BANÓWKA	1 jcwp rzeczna	1 jcwpd

Oceniając to, w jakim stanie są poszczególne części wód powierzchniowych, pod uwagę brane są następujące grupy wskaźników jakości: elementy biologiczne, fizykochemiczne i hydromorfologiczne, które mówią o stanie ekologicznym części wód oraz substancje chemiczne, oceniane w ramach klasyfikacji stanu chemicznego.
Dobry stan wód zatem może mieć jednolita część wód powierzchniowych, która ma dobry stan chemiczny i jednocześnie co najmniej dobry stan lub potencjał ekologiczny.
Wszystkie pozostałe klasyfikowane są jako posiadające zły stan.

Liczba części wód powierzchniowych mających dobry stan jest nadal niska. Wciąż wiele rzek, jezior czy zbiorników wodnych nie posiada dobrego stanu ekologicznego, wymaganego przez Ramową Dyrektywę Wodną. Powodem nieosiągania celu środowiskowego jest dopływ zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł punktowych i obszarowych, takich jak: zrzuty substancji do wód i ziemi oraz istotny udział depozycji zanieczyszczeń pochodzących z niskiej i wysokiej emisji w zlewni większości jednolitych części wód.

Co wpływa na zły stan ekologiczny wód powierzchniowych?

Stan ekologiczny wód zależy od trzech czynników: elementów biologicznych, fizykochemicznych oraz hydromorfologicznych. Wpływ działalności człowieka na środowisko wodne jest kluczowy, nazywamy to presjami antropogenicznymi.

Elementy biologiczne, czyli wskaźniki mówiące o prawidłowym życiu organizmów w ekosystemach wodnych, zależą od obecności danych gatunków fauny i flory, wpływa na to zarówno fizykochemia jak i hydromorfologia.

Presje na elementy fizykochemiczne, czyli m.in. gospodarcze wykorzystanie wód, ścieki komunalne czy spływające z pól uprawnych do wód resztki nawozów, negatywnie wpływają na stan wód. Szczególną rolę odgrywa tu duża zawartość pierwiastków biogennych – azotu i fosforu w wodach, związana z intensywną gospodarką rolną. Zbyt duże stężenia azotu i fosforu w wodzie prowadzą do zjawiska eutrofizacji wód, czego efektem może być nawet zamieranie życia biologicznego, w niektórych akwenach.

Presje na elementy hydromorfologiczne związane są w szczególności z przekształcaniem koryt rzecznych poprzez ich regulację lub tworzenie przeszkód utrudniających organizmom wodnym migrację lub znalezienie schronienia.

Co wpływa na stan ekologiczny wód?

Dzięki zrównoważonemu zarządzaniu wodami możemy planować i realizować inwestycje i działania poprawiające stan naszych wód.

Kluczowe jest:

- tworzenie korytarzy ekologicznych w dolinach rzek z jak największą bioróżnorodnością,
- zapewnianie ciągłości rzek i potoków przez udrażnianie barier migracyjnych, w tym likwidację niefunkcjonalnych urządzeń wodnych czy budowę przepławek,
- ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory,
- likwidacja ognisk zanieczyszczeń, w tym dzikich składowisk śmieci, których obecność powoduje ryzyko przedostawania się niebezpiecznych substancji do wód,
- identyfikacja głównych obszarów zasilania wód podziemnych i odpowiednie ich zagospodarowanie,

- zwiększanie zdolności retencyjnych kraju, w tym rozwój retencji naturalnej oraz wykorzystanie inżynierii wodnej poprzez budowę stopni wodnych, zbiorników retencyjnych, jazów, progów wodnych czy zastawek,
- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacji,
- tworzenie wokół jezior i rzek stref ochronnych, w tym stref buforowych złożonych z roślinności wspomagającej proces samooczyszczania wód,
- niezabudowywanie terenów zielonych wokół rzek i jezior,
- rozbudowa systemu małej retencji na terenach miejskich oraz wiejskich.

Wszelkie działania mogące mieć wpływ na stan wód są szczegółowo analizowane przez organy ochrony środowiska przed ich wykonaniem, a punktem wyjścia w tej ocenie są dane ujęte w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy – kluczowych dokumentach planistycznych w gospodarce wodnej.

Plany gospodarowania wodami

-jakie korzyści przynoszą dla społeczeństwa i środowiska?

Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy to jedne z najważniejszych dokumentów planistycznych w gospodarce wodnej, których projekty opracowywane są przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Najistotniejszą ich częścią jest zestaw działań, które będą realizowane po ich przyjęciu.

Trzy milowe kroki do osiągnięcia dobrego stanu wód i ekosystemów:

- Poprawa stanu zasobów wodnych i możliwości korzystania z nich.
- Przywrócenie wodom stanu zbliżonego do naturalnego, z zachowaniem możliwości racjonalnego z nich korzystania.
- Ograniczenie zanieczyszczania wód wywołanego działalnością człowieka.

Zgodnie z przepisami Ramowej Dyrektywy Wodnej i ustawy Prawo wodne plany gospodarowania wodami są poddawane przeglądowi i aktualizowane cyklicznie, co 6 lat.

Planowanie w gospodarowaniu wodami jest niezwykle ważną dziedziną gospodarki wodnej, gdyż na tej podstawie podejmowane są wszelkie decyzje związane z zarządzaniem

Gospodarowanie wodą w celu minimalizacji negatywnych skutków powodzi, ujęte jest w obowiązujących Planach zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy (PZRP) oraz obecnie opracowywanej aktualizacji tychże planów. Zarzadzanie zasobami wodnymi w zakresie minimalizacji skutków suszy obejmuje Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS).

Więcej na: **www.stoppowodzi.pl** i **www.stopsuszy.pl**.

Los wód jest w naszych rękach! Pamiętajmy, że dobry stan zasobów wodnych warunkuje nie tylko życie biologiczne, ale też byt ludzkości będąc od zarania dziejów podstawą rozwoju.

Obszary dorzeczy w planach gospodarowania wodami

- ile ich jest i jakie działania podejmujemy na ich terenie, aby poprawić stan wód?

Ramowa Dyrektywa Wodna zobowiązuje wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej do opracowania planów gospodarowania wodami dla każdego obszaru dorzecza. Po przyjęciu są one poddawane regularnym przeglądom, dzięki czemu w kolejnym cyklu można wdrażać wnioski i zestawy działań, będące efektem tych analiz. Takie działania pozwalają systematycznie aktualizować informacje o stanie wód, umożliwiając jeszcze efektywniejsze podejmowanie działań na rzecz osiągniecia lub utrzymania dobrego stanu wód.

Znajdujemy się w końcowej fazie cyklu planistycznego II aktualizacji Planów gospodarowania na obszarach dorzeczy – IIaPGW, w ramach której PGW Wody Polskie opracowało projekty planów dla 9 obszarów dorzeczy: **Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Banówki, Łaby, Niemna, Pregoły i Świeżej**.

W drugim cyklu planistycznym (lata 2010-2016) obszar dorzecza **Ücker** był dziesiątym obszarem, dla którego sporządzono plan gospodarowania wodami. Przez włączenie go do obszaru dorzecza Odry, w trzecim cyklu planistycznym, plany gospodarowania wodami opracowywane są dla 9 obszarów dorzeczy.

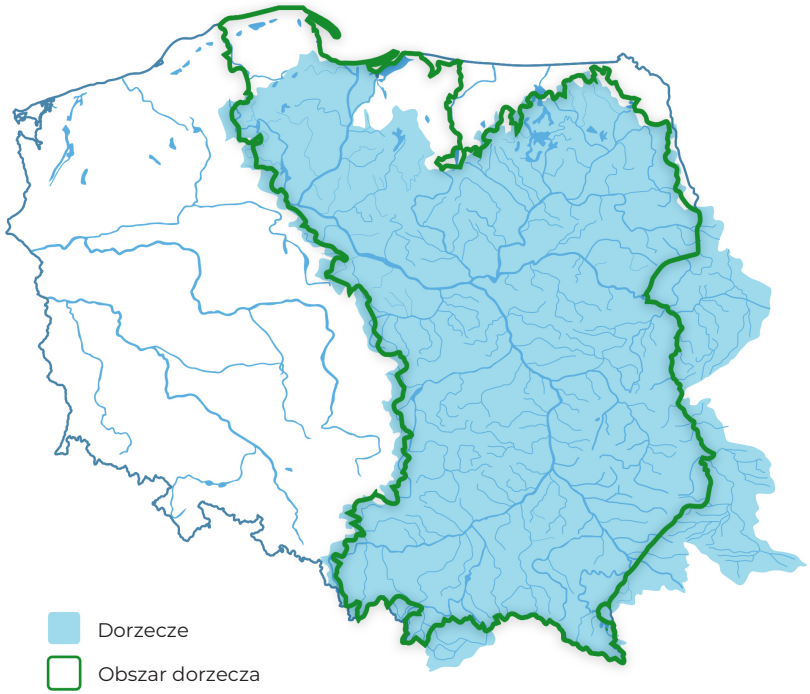
Czy obszar dorzecza to to samo co dorzecze?

Obszar dorzecza

Obszar dorzecza to obszar lądu i morza składający się z jednego lub wielu sąsiadujących ze sobą dorzeczy wraz z wodami podziemnymi, morskimi wodami wewnętrznymi, przejściowymi i przybrzeżnymi. Ma charakter administracyjny w gospodarowaniu wodami.

Dorzecze

Dorzecze to obszar lądu, z którego całkowity odpływ wód powierzchniowych do morskich następuje ciekami naturalnymi przez jedno ujście.

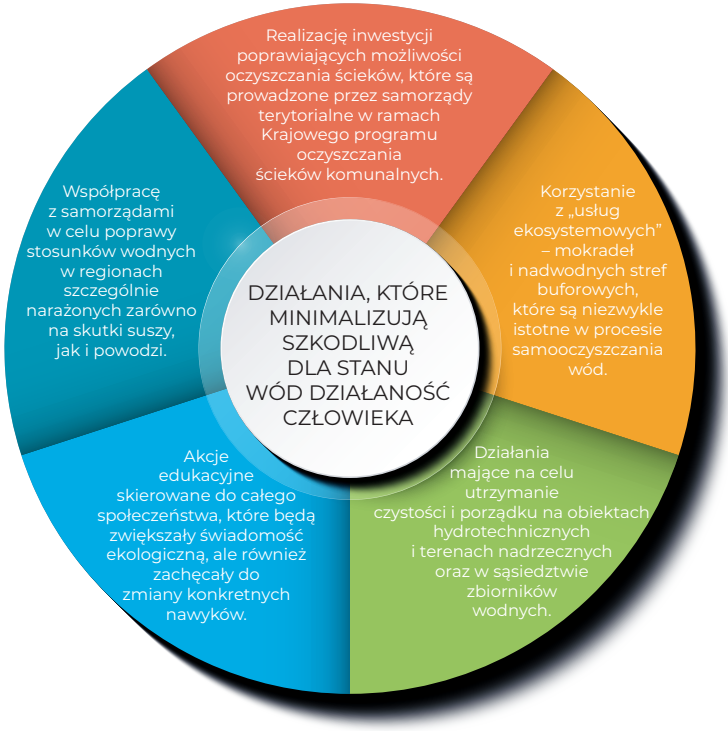
Na terytorium Polski znajdują się w całości lub w części dorzecza: **Wisły, Odry, Niemna, Łaby, Dniestru, Dunaju oraz kilku mniejszych rzek uchodzących do Bałtyku**.

Działajmy na rzecz wód

-do czego zobowiązują nas plany gospodarowania wodami?

Woda krąży w przyrodzie w obiegu zamkniętym, a wody podziemne to rezerwuary dobrej jakości wody, w tym tej najcenniejszej – wody pitnej. Proces odnawiania tych zasobów zachodzi bardzo wolno, stąd tak ważne jest racjonalne gospodarowanie nimi oraz dbanie o ich jakość. Powinniśmy zatem dążyć do zminimalizowania szkodliwej dla stanu wód działalności człowieka.

Możemy to zrobić m.in. poprzez:

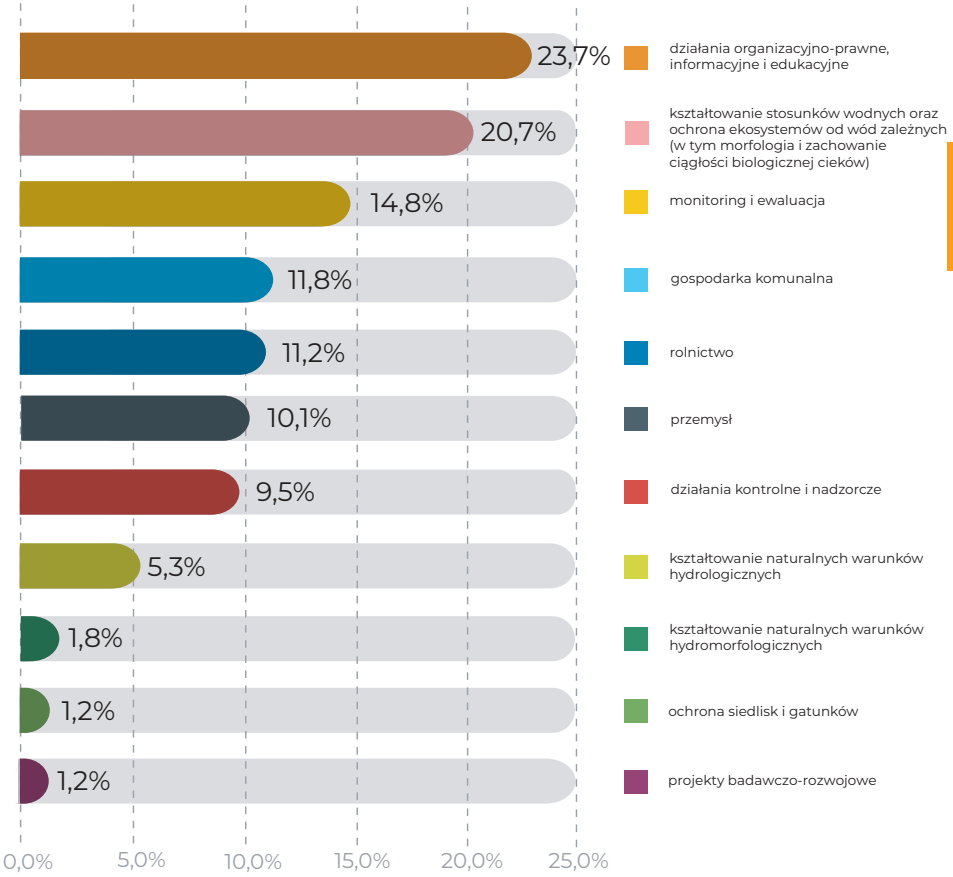
W planach gospodarowania wodami, dla każdego z 9 obszarów dorzeczy w Polsce, zostały określone konkretne zestawy działań naprawczych, poprzez które osiągniecie, poprawa lub utrzymanie dobrego stanu wód będzie możliwe.

Katalog działań krajowych stanowi zbiór koniecznych do przeprowadzenia prac niezależnie od lokalizacji ich realizacji, ukierunkowanych na osiągniecie celów środowiskowych poprzez eliminację presji wpływającej na stan wód. W katalogu znalazły się zarówno działania techniczne, jak i szereg działań wspomagających (nietechnicznych), bez których osiągnięcie celów środowiskowych byłoby niemożliwe. Są to zarówno działania nowe, jak i te będące kontynuacją poprzedniego cyklu planistycznego (2016-2021).

Katalog działań krajowych zawiera łącznie 169 działań zgrupowanych w następujące kategorie:

- przemysł,
- gospodarka komunalna,
- rolnictwo,
- kształtowanie naturalnych warunków hydromorfologicznych,
- ochrona siedlisk i gatunków,
- kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych,
- monitoring i ewaluacja,
- działania organizacyjno-prawne, informacyjne i edukacyjne,
- kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej cieków),
- działania kontrolne i nadzorcze,
- projekty badawczo-rozwojowe.

Udział działań poszczególnych kategorii w katalogu działań krajowych przedstawia poniższy wykres.

Działania naprawcze mają na celu likwidację zanieczyszczeń, skupiając się na źródłach ich powstania. Te źródła to wspomniane wcześniej: zanieczyszczenia z obszarów rolniczych, obszarów miejskich, turystyki, zanieczyszczenia atmosferyczne czy ze źródeł komunalnych.

Zaplanowane działania obejmują zarówno działania techniczne, jak i nietechniczne. Budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków, ujęć wód podziemnych oraz odtwarzanie obszarów podmokłych z charakterystycznymi dla nich zbiorowiskami roślinnymi, to przykłady działań technicznych. Wśród działań nietechnicznych znajdują się m.in. opracowanie dokumentacji, która ustali zasoby i sposoby korzystania z wód podziemnych, promowanie stosowania zaleceń dobrej praktyki rolniczej czy kontrole dotyczące stosowania programu działań.

Działania te mają ograniczyć zanieczyszczenia i przyczynić się do osiągnięcia dobrego stanu wód.

PGW Wody Polskie, opracowując zestaw działań dla poszczególnych jednolitych części wód, wykonują również analizę ekonomiczną. Pokazuje ona i ocenia wpływ zestawu działań na wzrost tzw. ekonomicznego dobrobytu środowiska. Wyniki analiz ekonomicznych pokazują, że realizacja zestawu działań przyczynia się do wystąpienia znacznych korzyści społeczno-ekonomicznych przewyższających ponoszone koszty.

Korzyści te wynikają przede wszystkim z poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Łączne koszty realizacji zestawu działań zaplanowanych w IIaPGW dla poszczególnych dorzeczy, to:

- obszar dorzecza Wisły **16 637,78 mln zł**,
- obszar dorzecza Odry **9 034,12 mln zł**,
- obszar dorzecza Dniestru **0,04 mln zł**,
- obszar dorzecza Dunaju **6,70 mln zł**,
- obszar dorzecza Banówki, koszty realizacji dwóch zaplanowanych działań są zgodnie z wyceną sprawującego nadzór nad obszarem chronionym,
- obszar dorzecza Łaby **8,34 mln zł**,
- obszar dorzecza Niemna **49,80 mln zł**,
- obszar dorzecza Pregoły **236,92 mln zł**,
- obszar dorzecza Świeżej **0,20 mln zł.**

Wymienione poniżej przykłady to ważne działania na rzecz poprawy jakości wód, również tych będących źródłem wodny pitnej. Niemniej jednak, efektywnie gospodarować wodą można również na poziomie indywidualnym – poprzez właściwe zachowania.
Oprócz działań podstawowych i uzupełniających obowiązują także działania krajowe, skierowane do wszystkich jednolitych części wód, które wynikają z powszechnie obowiązujących przepisów prawnych.

Jeśli mamy możliwość gromadzić wodę opadową, czyli deszczówkę, wykorzystajmy ją do podlewania przydomowych ogródków. Możemy również zbudować odpowiedni system odprowadzania wody opadowej, a tym samym umożliwić jej stopniowe wnikanie w głąb ziemi i zasilanie zasobów wód podziemnych. Tym, co na pewno temu nie służy, jest nadmierne „betonowanie" działek, placów, skwerów czy parkingów.
W takich przypadkach woda opadowa nie ma możliwości przenikania w głąb ziemi, tylko szybko wpada wprost do studzienek.

Również nasze codzienne, proste czynności mają istotny wpływ na globalny stan jakościowy i ilościowy wód. Zatem:

Myjesz zęby – zakręć wodę

Myjesz warzywa – podlej tą wodą rośliny w domu

Używasz mocnej chemii czyszczącej – spróbuj mniej inwazyjnych preparatów

Masz przeterminowane leki – oddaj je w aptece, nigdy nie wyrzucaj ich do toalety

Ogranicz zużycie plastiku – pij wodę z kranu

Plany gospodarowania wodami

-jak się mają do innych planów?

Plany gospodarowania wodami (PGW), Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) oraz Plany zarzadzania ryzykiem powodziowym (PZRP) to projekty służące zrównoważonemu gospodarowaniu wodami i ustaleniu zasad oraz instrumentów zarzadzania zasobami wodnymi.
Wszystkie dokumenty opracowuje Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)

to dokument o strategicznym znaczeniu, do którego będą się odnosiły wszystkie późniejsze, konkretne działania minimalizujące skutki suszy, podejmowane zarówno przez organy administracji rządowej, jak i samorządy.

Plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP)

obejmują wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, ze szczególnym uwzględnieniem działań służących zapobieganiu powodzi i ochronie przed nią oraz informacji na temat stanu należytego przygotowania w przypadku jej wystąpienia.

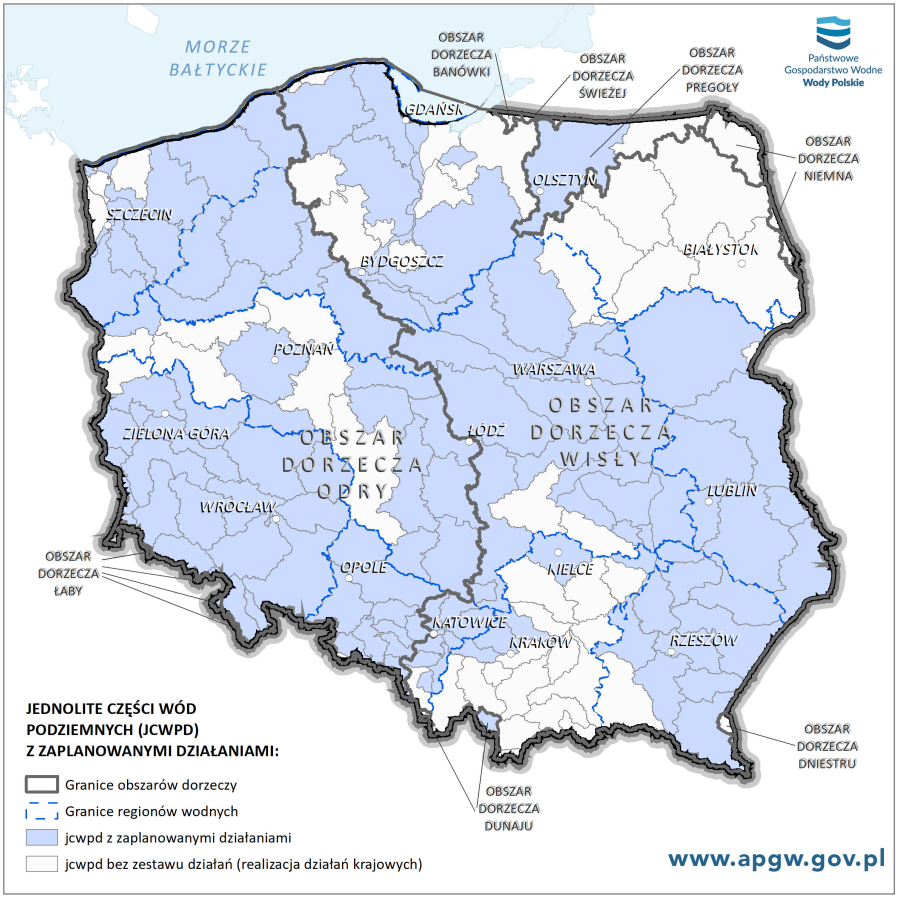
Wszystkie projekty planistyczne Wód Polskich są poddawane publicznej ocenie w trakcie półrocznych konsultacji społecznych. Dzięki temu każda zainteresowana osoba, organizacja społeczna czy instytucja może złożyć uwagi do ustaleń zawartych w tych dokumentach.

NIE CZEKAJ NA INNYCH I ZADBAJ O WODY JUŻ TERAZ!

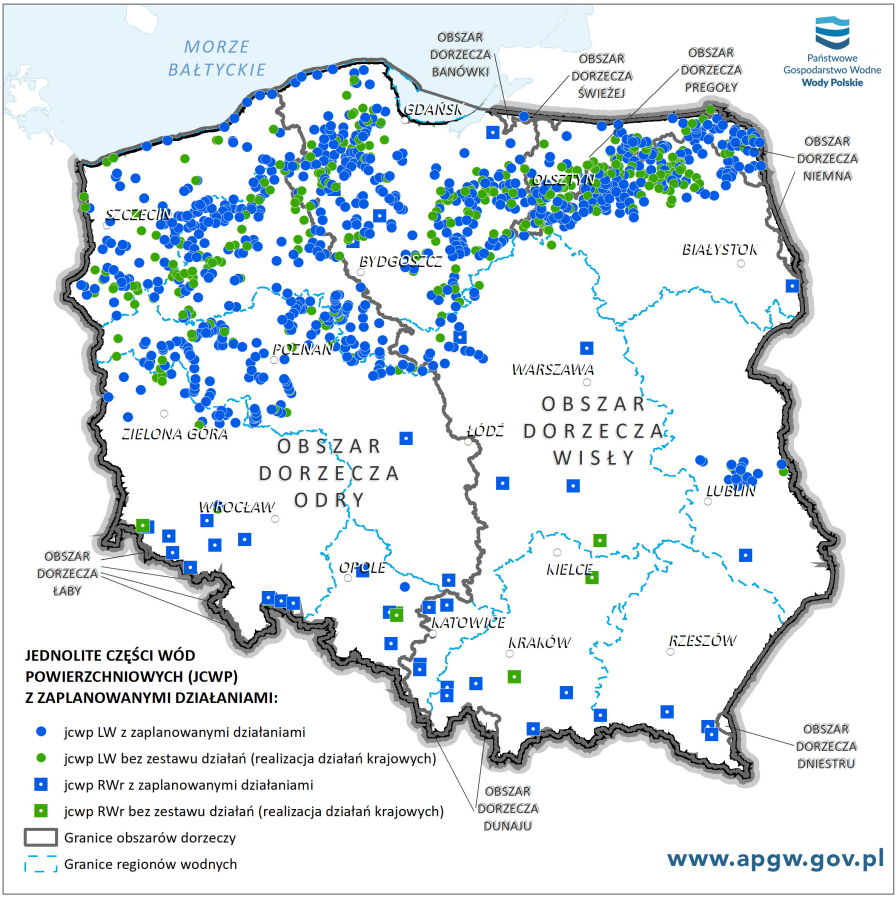

Mapy przedstawiające zaplanowane działania dla JCWPd i JCWP

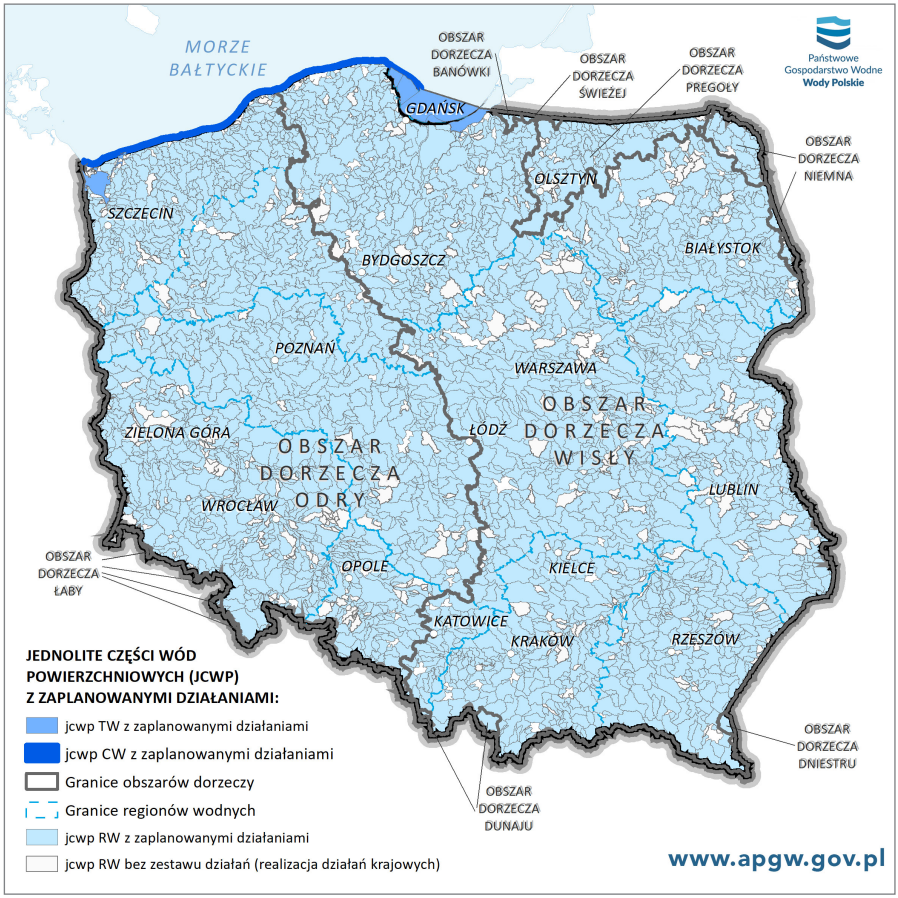
WODY PODZIEMNE

JEZIORA I ZBIORNIKI

RZEKI, PRZEJŚCIOWE I PRZYBRZEŻNE

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY

Państwowe
Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie

